

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Majandus- ja
kommunikatsiooniministri määruste muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Majandus- ja kommunikatsiooniministri määruste muutmine“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse postiseaduse (edaspidi *PostiS*) § 4 lõike 13, § 6 lõike 5, § 6¹ lõike 2, § 7 lõike 7, § 8 lõike 9, § 36¹ lõike 5 ja § 37 lõike 1¹ alusel.

Eelnõuga tehakse muudatused neljas määruses:

- majandus- ja kommunikatsiooniministri 22.06.2006. a määrus nr 57 „Täht- ja väärtsaadetise universaalse postiteenusena edastamisele esitatavad nõuded“ (edaspidi *määrus nr 57*), RT I, 26.11.2014, 8;
- majandus- ja kommunikatsiooniministri 04.03.2009. a määrus nr 19 „Avaliku konkursi läbiviimise tingimused universaalse postiteenuse osutaja määramiseks“ (edaspidi *määrus nr 19*), RT I, 29.12.2010, 39;
- majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.07.2006. a määrus nr 67 „Nõuded universaalse postiteenuse osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele“ (edaspidi *määrus nr 67*), RT I, 21.01.2022, 14;
- majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.02.2029.a määruse nr 8 „Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu“ (edaspidi *määrus nr 8*), RT I, 12.12.2025, 6.

Määruses nr 57 viiakse selles sätestatud nõuded kooskõlla muudetud PostiS-s sätestatuga. Muudatuste raames eemaldatakse väärtsaadetis eraldi teenuse liigina, laiendatakse tähtsaadetise edastamise võimalusi ning sarnaselt PostiS-ga viidatakse kirisaadetise ja postipakkide puhul ülemaailmse postikonventsiooni ja selle eeskirjades sätestatud mõõtmete, kaalu ja sisu nõuetele.

Määruses nr 19 asendatakse sõnad „taskukohane tasu“ sõnadega „põhjendatud tasu“. Muudatusega viiakse määrus nr 19 kooskõlla PostiS muudatustega. Samuti muudetakse avaliku konkursi korraldamise reegleid selliselt, et need oleksid eesmärgipärased ja asjakohased ning võimalikult lihtsasti rakendatavad nii pakkuja kui ka konkursi korraldajale.

Määruse nr 67 muudatused on seotud PostiS muutmisega. Edaspidi sätestatakse nõuded postiteenuse kvaliteedile, perioodilise väljaande edastamisele ning postkastide ja nende paigaldamisele kõnealuses määruses.

Määruse nr 8 muutmisega tunnistatakse kehtetuks siseriikliku postipaki edastamise taskukohase tasu reguleerivad sätted, kuna seonduvalt PostiS tehtud muudatusega ei kuulu siseriikliku postipaki edastamise teenus enam universaalse postiteenuse (UPT) koosseisu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalpoliitika osakonna nõunik Taavi Kurvits (5669 5450, taavi.kurvits@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Mürsepp (5304 5154, elis-ketter.myyrsepp@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

Eelnõu on seotud postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõuga¹. Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist.

Eelnõu § 1-ga muudetakse määrust nr 57.

Eelnõu § 1 punktidega 1–3 ja 10–11 muudetakse sätteid, mis sätestasid senini väärtsaadetistele eraldi nõuded. Tegemist on muudatusega, mis on otseselt seotud PostiS planeeritud muudatusega, mille tulemusena ei käsitle PostiS tulevikus väärtsaadetist eraldi teenuse liigina, vaid edaspidi loetakse kindlustamist üheks lisateenuseks. Sellest tulenevalt ei ole asjakohane sätestada ka määruses nr 57 eraldi nõudeid väärtsaadetisele, vaid sätestada need nõuded asjakohastel juhtudel kindlustatud tähtsaadetistele.

Eelnõu § 1 punktis 4 asendatakse sõna „postkontorisse“ sõnaga „juurdepääsupunkti“. Sarnaselt eelmisele punktile on tegemist PostiS-st tuleneva muudatusega, mille kohaselt võrdsustatakse edaspidi kõik juurdepääsupunktid ning seega ei ole asjakohane enam sätestada eraldi reegleid saadetistele, mis saabuvad postkontorisse.

Eelnõu § 1 punkti 5 kohaselt lähtutakse edaspidi kirisaadetise ja postipakkide puhul ülemaailmse postikonventsiooni ja selle eeskirjade alusel sätestatud mõõtmete, kaalu ja sisu nõuetest. Nimetatud muudatus on kooskõlas PostiS tehtud muudatusega, kus enam ei reguleerita UPT teenuste mõõtmeid, kaalu ega sisu nõudeid riigisisises regulatsioonis, vaid lähtutakse ülemaailmse postikonventsioonis kokku lepitud. Teise muudatusena asendatakse läbivalt sõna „postkontor“ sõnaga „juurdepääsupunkt“. Nimetatud muudatus tagab, et postiteenuse osutajal on võimalus toimetada saadetis kätte ka muude juurdepääsupunktide kaudu (näiteks automatiseeritud juurdepääsupunkti ehk pakiautomaadi kaudu). See suurendab teenuse kasutajatele paindlikkust võimaldades kasutajatel saada saadetised kätte varasemalt paindlikumal viisil.

Kolmanda muudatusena täpsustatakse tähtsaadetise kätte toimetamist nii füüsilise kui juriidilise isiku korral. Füüsilise isiku korral loetakse aadresseeritud tähtsaadetis kättetoimetatuks, kui see on üle antud kas saajale, tema eluruumis elavale vähemalt viieteistkümnne aastasele isikule või saaja poolt selleks volitatud isikule. Juriidilise isiku puhul täpsustatakse, et lisaks tema äriruumis viibivale töötajale või muu lepingu alusel talle püsivalt teenuseid osutavale isikule, loetakse aadresseeritud tähtsaadetis kättetoimetatuks ka juhul, kui see on üle antud saaja poolt volitatud isikule. Seega lisatakse mõlemal juhul juurde võimalus saadetis üle anda saaja poolt selleks volitatud isikule. Muudatusega laiendatakse võimalusi ning saadetisi saab üle anda varasemast rohkematel viisile lähtuvalt saaja enda tahtest. Nimetatu võib olla vajalik näiteks olukordades, kus juriidiline isik ei oma äriruumi, vaid töötab näiteks koostöötamiskeskuses ning tagamaks saadetiste kättesaamise, on volitanud enda nimel saadetisi kätte saama kolmanda isiku, kes ei osuta talle teenuseid ega ole tema töötaja.

¹ [Postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus 781 SE](#)

Kavandatav tähtsaadetise kättetoimetamise regulatsioon ei kohaldu üldjuhul menetlusedokumentide kättetoimetamisele. Postiseaduse § 36¹ lõike 4 kohaselt kohaldatakse menetlusedokumentide kättetoimetamisele postiseaduses ja postiteenuse osutaja tüüptingimustes sätestatud üksnes ulatuses, milles see ei ole vastuolus menetlusseadustikes sätestatud menetlusedokumentide kättetoimetamise regulatsiooniga. Haldusmenetluse seaduse § 26 lõike 3 kohaselt loetakse dokument menetlusosalisele kättetoimetatuks, kui see on kohale toimetatud menetlusosalise elu- või asukoha aadressil või kui see on menetlusosalisele postiasutuses allkirja vastu üle antud.

Eelnõu § 1 punktide 7 ja 8 kohaselt täpsustatakse, et tähtsaadetis loetakse kättetoimetatuks ka olukorras, kus see on üle antud saaja poolt volitatud isikule.

Eelnõu § 1 punktide 6 ja 12 kohaselt tunnistatakse kehtetuks sätted, mis kehtisid ainult väärtsaadetisele. Arvestades, et väärtsaadetist ei käsitleta enam eraldi teenuse liigina, puudub vajadus ka nimetatud sätete säilitamiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 8 muudetakse tähtsaadetise kättetoimetamise nõuet selliselt, et edaspidi peab saadetise vastu võtnud isik tõendama saadetise saamise õigust. Seega muudetakse võimalusi avaramaks. Varasemalt pidi saadetise vastu võtnud isik esitama isikut tõendava dokumendi. Kõnealuse piirangu säilitamine piiratud kujul ei ole enam asjakohane, kuna kasutajad eelistavad aina rohkem kasutada automatiseeritud juurdepääsupunkte ning seega tuleks laiendada võimalusi, kuidas saab tõendada saadetise saamise õigust. Seega on põhjendatud kui saadetise vastu võtnud isik tõendab saadetise saamise õigust (näiteks omab vastavat koodi, mis on saadetud konkreetse saadetise kätte saamise õiguse kinnituseks).

Eelnõu § 1 punktiga 9 asendatakse tähtsaadetise vastu võtnud isiku kinnitamisel võimalus kasutada muu isikusamasuse tõendamist võimaldav tunnus, muu saaja tuvastamist võimaldava tunnusega. Samuti täpsustatakse, et ees- ja perekonnanime küsimine kohaldub ainult olukorras, kus tähtsaadetise vastu võtnud isik kinnitab saadetise vastuvõtmist allkirjaga. Kehtiva sõnastuse kohaselt võis jääda mulje, et oluline on tõendada, kas saaja on see, keda ta väidab end olema. Tagamaks samaväärne käitumine nii UPT kui teiste teenuse osas on oluline sätestada saadetise vastuvõtja tuvastamine selliselt, et saadetise vastu võtmisel oleks tõendatud saadetise saamise õigus.

Eelnõu § 2-ga muudetakse määrust nr 19.

Eelnõu § 2 punktiga 1 asendatakse määruse nr 19 § 2 lõikes 5 sõnad „taskukohane tasu“ sõnadega „põhjendatud tasu“ vastavas käändes. Tegemist on PostiS muutmisest tingitud muudatusega, mille kohaselt rakendatakse Eestis edaspidi taskukohase tasu asemel põhjendatud tasu.

Eelnõu § 2 punktiga 2 nähakse ette, et edaspidi saab pakkumise esitada elektrooniliselt. Arvestades tänaseid digitaalseid võimalusi on asjakohane uuendada ka universaalse postiteenuse osutamise pakkumise võimalusi vastavalt. Elektrooniliselt pakkumiste esitamine on soodsam, kiirem ja mugavam nii pakkujatele kui konkursi korraldajale.

Eelnõu § 2 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks sätte, mis reguleeris milliseid pakkumisi loetakse tähtaegselt esitatuks. Praktikas puudub vajadus reguleerida, mida tehakse peale tähtaega laekunud pakkumistega, kuna Haldusmenetlusseaduse (HMS) § 14 lg 6 kohaselt tagastab haldusorgan taotluse läbi vaatamata, kui taotluse esitamise tähtaeg on möödunud ja

seda ei ennistata, seega on tegemist tavapärase protsessiga HMS sätestatuga ning eraldi määruses selle välja toomine ei ole vajalik.

Eelnõu § 2 punktidega 4 ja 6 asendatakse pakkumise nõuetes kohustus esitada äriregistri või isikukood nõudega esitada registrikood. Konkursil osalev isik saab olla ainult juriidiline isik, seega on korrektsem küsida juriidilise isiku registrikoodi.

Eelnõu § 2 punktiga 5 täpsustatakse, et kohustus lisada pakkumise juurde eelnenud majandusaasta aruanne on ainult kohustuslik sellisel juhul, kui majandusaasta aruanne ei ole registrist kättesaadav. Näiteks juhul, kui avalikule konkursile esitatava pakkumise tähtaeg on varasem kui äriseaduses sätestatud majandusaasta aruande esitamise tähtaeg ning majandusaasta aruanne ei ole registrist kättesaadav.

Eelnõu § 2 punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks pakkuja kvalifitseerimata jätmise tingimus, mida ei ole praktikas võimalik enam rakendada, kuna määruse nr 19 § 9 lõike 3 punktis 3 viidatud alused on PostiS tunnistatud kehtetuks.

Eelnõu § 2 punktiga 8 tunnistatakse kehtetuks Konkurentsiameti poolt pakkumiste võrdlemise aluseks olev kriteerium universaalse postiteenuse osutamise kohustusega kaasnevate ebamõistlikult koormavate kulude prognoos. Seoses universaalse postiteenuse rahastusmudeli muutuse ning ebamõistlikult koormavate kulude lõpetamisega, ei ole edaspidi selle prognoosi arvestamine asjakohane.

Eelnõu § 3-ga muudetakse määrust nr 67.

Eelnõu § 3 punktiga 1 ja 2 muudetakse määruse nr 67 pealkirja ja preambulat. Muudatus on tingitud asjaolust, et edaspidi reguleeritakse määruses ka nõuded perioodiliste väljaande edastamisele, postkastidele ja nende paiknemisele ning postiteenuse kvaliteedile seoses nimetatud nõuete liikumisega PostiS tasandilt määruse tasandile. Muudatuse järgselt on määruse nr 67 uus pealkiri „Nõuded universaalse postiteenuse osutamiseks“, mille alla kuuluvad nii senised nõuded, kui käesoleva eelnõuga täiendavalt lisatavad nõuded.

Eelnõu § 3 punktiga 3 täpsustatakse, et määrusega kehtestatakse nõuded:

- 1) perioodilise väljaande edastamisele;
- 2) postkastile ja selle paigutamisele;
- 3) universaalse postiteenuse juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele;
- 4) universaalse postiteenuse osutamise kvaliteedinõuded ja neist lubatud erandid,

Võrreldes varasemaga on lisatud juurde ka nõuded postkastile ja selle paigutamisele, postiteenuse kvaliteedile ning perioodilise väljaande edastamisele. Varasemalt olid nimetatud nõuded sätestatud seaduse tasandil. Nimetatud muudatus toetab üldise halduskoormuse vähendamist.

Eelnõu § 3 punktiga 4 täiendatakse määrust §-dega 1¹–1³, kus sätestatakse varasemalt seaduses sätestatud nõuded postiteenuse kvaliteedile, postiteenuse osutamise kvaliteedinõuded ja neist lubatud erandid ning perioodilise väljaande edastamisele sätestatud nõuded.

Uue §-ga 1¹ kehtestatakse nõuded postiteenuse kvaliteedile. Võrreldes varasemaga on leevendatud kvaliteedinõudeid selliselt, et prioriteetsemad kirisaadetised, mis on riigisisese postiteenuse osutamiseks universaalse postiteenuse osutajale üle antud, tuleb saajale kätte

toimetada varasema ühe tööpäeva (D+1) asemel kolme tööpäeva (D+3) jooksul ning odavamad kirisaadetised varasema kolme tööpäeva (D+3) jooksul viie tööpäeva (D+5) jooksul. Muudatus on tingitud teenuse tähtsuse ja mahtude jätkuvast langusest ning alternatiivsete suhtluskanalite lisandumist kiireloomuliste sõnumite edastamiseks. Läbi kvaliteedinõuete paindlikumaks muutmise on võimalik UPT hind hoida kasutajatele võimalikult vastuvõetavana. Sarnane lähenemine on toimunud ka mujal Euroopas. Näiteks Saksamaal on rakendatud D+3 ja D+4, Soomes D+4 ja D+5 kvaliteedinõudeid.

Uue §-ga 1² kehtestatakse postiteenuse osutamise kvaliteedinõuded ja neist lubatud erandid. Varasemalt olid postiteenuse kvaliteedinõuetest lubatud erandite kehtestamine UPT osutaja pädevuses, kuid PostiS muudatusega toodi erandite kehtestamine ministri pädevusse. Sisuliselt säilivad kehtivad erandid. Lõike 1 kohaselt edastatakse rahvus- ja riigipühal saadetised rahvus- või riigipühale järgneval tööpäeval. Lõiked 2–4 kohalduvad postiteenuse edastamisel saartele. Lõike 2 kohaselt edastab saarele, millega puudub ettenähtud sagedusega postisaadetise edastamist võimaldav regulaarne praami-, laeva- või lennuühendus, universaalse postiteenuse osutaja postisaadetised sellise sagedusega ja viisil, mis vastab praami-, laeva- või lennuliikluse tegelikule toimumisele. Sätte eesmärk on arvestada saartega, mille ühendus mandriga ei ole püsiv ega ette planeeritava sagedusega, mistõttu ei ole võimalik tagada postisaadetiste edastamist üldiste kvaliteedinõuete kohaselt.

Lõike 3 kohaselt kohaldatakse sama põhimõtet ka juhul, kui saare ja mandri vaheline regulaarne praami-, laeva- või lennuühendus on ajutiselt katkenud. Sellisel juhul edastatakse postisaadetised vastavalt ühenduse tegelikule toimumisele, arvestades näiteks ilmastikuoludest, tehnilistest riketest või muudest ettenägematutest asjaoludest tingitud katkestusi.

Lõige 4 täpsustab lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandi kohaldamisala. Erandit ei kohaldata selliste postisaadetiste edastamisel, mille saatja ja saaja asuvad sama saare territooriumil ning millel paikneb vähemalt üks juurdepääsupunkt. Sellisel juhul on postisaadetiste edastamine võimalik saare siseselt ilma meretranspordi või lennuühenduse kasutamiseta ning seetõttu ei ole põhjendatud teha erandit postiteenuse kvaliteedinõuetest.

Uue §-ga 1³ sätestatakse, et postiseaduse § 36¹ lõikes 5 sätestatud kättetoimetamise päevade nõue tuleb tagada selliselt, et kättetoimetamine toimuks ka laupäeval. Tegemist ei ole võrreldes kehtiva olukorraga sisulise muudatusega, kuid muudatus reguleerib konkreetse kohustuse UPT osutajale, et üks kandepäev peab olema laupäev. Olukorras, kus perioodiliste väljaannete kojukanne on kuni 2028. aasta 1. novembrini (mil jõustub uus postiseaduse redaktsioon ning perioodiliste väljaannete edastamine liigitub UPT koosseisu) on peamiselt reguleeritud UPT osutaja ning meediaettevõtete vahelise pikaajalise lepingu tingimustega, annab nimetatud kohustus täiendava kindluse, et sõltumata muutuvatest oludest on tagatud laupäevase kande osutamine.

Eelnõu § 3 punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks paragrahv 2 lõige 2¹, kuna muudetud PostiS on kõigi juurdepääsupunktide loetelu määratud seaduse tasandil.

Eelnõu § 3 punktiga 6 täiendatakse määrust § 5³, kus sätestatakse nõuded postkastile ja nende paigutamisele. Nimetatud nõued olid varasemalt sätestatud seaduse tasandil ning võrreldes seni kehtinud nõuetega muudatusi siin ei ole. Nõuete eesmärk on tagada postisaadetiste korrektne ja tõrgeteta kättetoimetamine ning universaalse postiteenuse osutamise praktiline teostatavus. Lõige 1 sätestab postkasti märgistamise nõuded. Postkastile tuleb märkida korteri või maja number või talu nimi, et võimaldada postisaadetise üheselt mõistetavat suunamist saajani.

Juriidilise isiku puhul tuleb postkastile lisaks märkida juriidilise isiku nimi, mis on vajalik postisaadetiste korrektseks eristamiseks ning väldib eksitusi sama aadressi kasutavate erinevate isikute vahel.

Lõige 2 reguleerib postkasti paigutamist linnas, alevis ja alevikus. Postkast paigutatakse eramu või ridaelamu esist piirava aia külge või kortermaja esimese korruse eesruumi, tagades postisaadetiste turvalise ja mugava kättetoimetamise. Kui eramul või ridaelamul puudub aed, nähakse ette postkasti paigutamine maja tänavapoolse külje lähedusse valgustatud kohta, et tagada postiteenuse osutajale postkastile ligipääs ning piisav nähtavus ka pimedal ajal.

Lõige 3 käsitleb postkasti paigutamist külas, kus asustus on hajusam ning postkastide asukohad võivad olla erinevad. Sellisel juhul paigutatakse postkast selle omaniku ja universaalse postiteenuse osutaja vahelise kokkuleppe kohaselt, arvestades isiku elu- või asukohta ning vajadust tagada postkastile mõistlik ja aastaringne ligipääs transpordivahendiga. Sätte eesmärk on võimaldada paindlikke lahendusi, mis arvestavad kohalikke olusid ning samal ajal tagavad postiteenuse kvaliteetse osutamise.

Lõige 4 kohaselt võib postkastina käsitleda ka nutipostkasti, mis võib asetseda postkasti omaniku ja universaalse postiteenuse osutaja vahelise kokkuleppe kohaselt ka muus asukohas, kui eelnevates lõigetes nimetatud asukohtades. Praktikas tähendab see seda, et nutipostkast võib asetseda näiteks välisukse kõrval, aia ees või kogukonnakeskuses. Konkreetne asukoht lepatakse kokku kahepoolsest postkasti omaniku ja universaalse postiteenuse osutaja vahel. Nutipostkasti ehk automatiseeritud juurdepääsupunkti, all mõeldakse postkasti, mis koosneb rohkem kui ühest erineva suurusega lahtrist, kuhu saab panna nii kirisaadetised kui postipakid.

Eelnõu § 3 punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks määruse lisa 1. Praktikas ei sisalda lisa kvaliteedi- ega kättesaadavusnõudeid. Sama valdkonda reguleerivad juba seaduse põhisätted ja muud konkreetsed kvaliteedinõuded, mis on kehtestatud postiseaduse alusel kehtestatud õigusaktidega.

Eelnõu § 4-ga muudetakse määrust nr 8.

Eelnõu § 4 punktidega 1, 3 ja 4 muudetakse või tunnistatakse kehtetuks sätted, mis reguleerisid siseriikliku postipaki taskukohast tasu. PostiS tehtavate muudatuste tulemusena ei ole edaspidi siseriiklik postipakk enam UPT koosseissu kuuluv teenus ning seega ei ole põhjust nimetatud sätete säilitamiseks. Põhimõtteline muudatus, mitte hõlmata UPT koosseisu enam siseriikliku postipaki edastamise tenust on tingitud teenuse kättesaadavusest ning üldisest põhimõttest riigi poolsest sekkumisest turule. Kui teenuse osutajaid on turul palju, ning riigisisese pakiteenuse osas see nii on, siis riigi poolne sekkumine turu toimimisse peaks olema minimaalne. Viimasel aastal on toimunud UPT raames edastatavate riigisiseste postipakkide mahu neljakordne langus (2023 vs 2024). UPT raames edastatavate riigisiseste postipakkide kogused on olnud läbi aastate languses ja nende osakaal kogu postipakkide edastamise teenusest marginaalne. Antud teenus konkureerib tihedalt pakiautomaaditeenusega, mis suudab pakkuda paremat kättesaadavust ning soodsamat hinda. Seetõttu ei ole mõistlik seda teenust enam osutada UPTna, vaid teenus on tarbijatele kättesaadav vabaturu põhimõttel.

Eelnõu § 4 punktiga 2 muudetakse sätteid, mis sätestasid senini väärtsaadetistele eraldi nõuded. Tegemist on muudatusega, mis on otseselt seotud PostiS planeeritud muudatusega, mille tulemusena ei käsitle PostiS tulevikus väärtsaadetist eraldi teenuse liigina, vaid edaspidi

loetakse kindlustamist üheks lisateenuseks. Sellest tulenevalt ei ole asjakohane sätestada ka määruses nr 8 eraldi nõudeid väärtsaadetisele, vaid sätestada need nõuded asjakohastel juhtudel kindlustatud tähtsaadetistele.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse määruse jõustumise aeg. Määrus jõustub kooskõlas PostiS muutmisega 2026. aasta 10. augustil, välja arvatud § 2 punkt 1, mis jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril kooskõlas taskukohaselt tasult põhjendatud tasule üleminekuga.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse muutmise eelnõu on vastavuses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/6/EÜ, millega muudetakse direktiivi 97/67/EÜ seoses ühenduse postiteenuste siseturu rajamise lõpuleviimisega (ELT L 52, 27.2.2008, lk 3–20).

4. Määruse mõjud

Eelnõus tehtavad muudatused põhinevad suuresti PostiS tehtud muudatustel, seega on põhjalik mõjuanalüüs kirjeldatud muudetud PostiS seletuskirjas¹. Kõikide muudatuste puhul on otseseks sihtgrupiks UPT osutaja ning UPT kasutajad. Vähesel määral ka Konkurentsiamet (eelkõige määruse nr 19 valguses).

Peamiselt kasutavad UPT teenust eraisikud ja mikroettevõtted. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt tellitud uuringu² kohaselt on UPT-d kasutades saatnud kirisaadetise viimase 12 kuu jooksul 25% Eesti elanikest ning perioodilisi väljaandeid koju tellinud ca 34% Eesti elanikest. Arvestades juurde isikud, kes ise ei ole saadetisi saatnud, aga on neid saanud, võib hinnata UPT kasutajate (sh perioodiliste väljaannete tellijate) sihtgrupiks hinnanguliselt kolmandiku Eesti elanikest. See teeb sihtgrupis hinnanguliselt 456 tuhat inimest. Enamik riigiasutusi ja ettevõtteid kasutavad ärikirja teenust, mis ei kuulu UPT koosseisu. Perioodiliste väljaannete tellijaid on hinnanguliselt kuni 200 000, kellest ca pooled on maapiirkondade elanikud.

Eelnõu ei oma mõju järgmistele valdkondadele: mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, mõju haridusele, kultuurile ja spordile, keskkonnamõju, mõju infotehnoloogiale ja infoühiskonnale, mõju siseturvalisusele. Eelnõuga ei lisandu täiendavat halduskoormust kodanikele ega ettevõtetele, kuid väheneb mõju töö- ja halduskoormuse osas nii tänastele kui tulevastele UPT osutajatele kui Konkurentsiametile. Eelnõu omab vähesel määral majandusliku, sotsiaalset ning regionaalset mõju, sh mõju maa- ja rannapiirkondadele.

Mõju UPT osutajale

Mõju UPT osutajale on positiivne, eelkõige läbi majandusliku mõju. Kooskõlas tehtavate muudatustega (väärtsaadetiste eemaldamine) saab UPT osutaja ühtlustada oma teenuste portfelli väljaspool UPT-d pakutavate teenustega. Muudetud kvaliteedinõuete muudatuse tulemusena on UPT osutajal võimalik muuta kanderiingid paindlikumaks, mis vähendab teenuse osutamise kulu. Juurdepääsupunktide võrdsustamise kaudu saab UPT osutaja osutada teenust

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/9280a178-d478-46e5-a9b8-47fa016bb176/postiseaduse-konkurentsiseaduse-ja-riigiloivuseaduse-muutmise-seadus/>

² <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2024-11/uuring-2024-universaalne-postiteenus.pdf>

varasemalt mugavamalt, ühtlustades kanderinge teiste pakutavate teenustega. Avaliku konkurssi korraldamises tehtavad muudatused vähendavad positiivselt UPT konkursil osalevate postiteenuse osutajate halduskoormust.

Mõju UPT kasutajale

UPT kasutaja peamine positiivne mõju on see, et pakutavate teenuste ulatus ühtlustub turul pakutavate teenustega. Negatiivse mõjuna võib väljendada olukorda, et saadetiste kätte toimetamine võib edaspidi võtta rohkem aega. Samas seda negatiivset mõju tasakaalustab kvaliteedinõuete muutmisest tingitud vähenev mõju UPT hinnasurvele. Ehk teisisõnu kvaliteedinõuete leevendamine aitab hoida UPT hinnataseme vastuvõetaval tasemel olukorras, kus mahud vähenevad ning kasutajate arv langeb. UPT vaates muutub aina tähtsamaks teenuse usaldusväärsus, mis kaalub üle teenuse kiiruse. Kiireloomuliste saadetiste edastamiseks on alternatiivseid teenusemudelid (nt kullerpost).

Juurdepääsupunktide võrdsustamine loob võimaluse saadetiste paindlikumaks saatmiseks ja kätte toimetamiseks, mille kaudu saavad kasutajad saadetisi kätte endale sobival viisil ja ajal. Nimetatud muudatus omab eelkõige positiivset mõju regionaalse aspekti läbi, kuna automatiseeritud juurdepääsupunktidega kaetus on olulisem parem kui traditsiooniliste mehitatud juurdepääsupunktidega. Seejuures on lähiaastatel plaanis paigutada tänasel UPT osutajal täiendavaid (kogukonna) pakiautomaate maapiirkonda. Samuti säilib personaalse postiteenuse kasutamise võimalus, mis tagab teenuse osutamise seal, kus puuduvad muud juurdepääsupunktid. Kuna UPT teenust ei kasutata ajakriitiliste saadetiste saatmisel, on kvaliteedinõuete leevendamise osas tegemist väikese mõjuga muudatusega. Samuti on ajakriitiliste saadetiste osas turul olemas alternatiivsed lahendused.

Regionaalse mõju osas saab välja tuua ka perioodiliste väljaannete kättetoimetamise kohustuse laupäeval. Eelnõuga sätestatakse, et lisaks seaduses kehtestatud viiepäevasele kandle peab perioodiliste väljaannete osas olema tagatud ka laupäevane kanne. Kuigi see on juba praktikas kehtiv olukord, tagab konkreetse sätte lisamine õiguskindluse kõikidele kasutajatele, kes täna seda teenust kasutavad.

Mõju riigiasutustele (Konkurentsiamet)

Eelnõu omab positiivset mõju avaliku konkurssi korraldajale ehk Konkurentsiametile, kes saab kasutada edaspidi digitaalseid lahendusi konkurssi pakkumiste kogumiseks ning neile vastamiseks. Arvestades, et kõnealune konkurss toimub kord viie aasta jooksul, on mõju Konkurentsiameti töökoormusele siiski kokkuvõttes marginaalne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2026. aasta 10. augustil, välja arvatud § 2 punkt 1, mis jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostöölastatakse Rahandusministeeriumi, Kultuuriministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ning esitatakse AS-le Eesti Post, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Meediaettevõtete Liidule ja Konkurentsiametile arvamuse avaldamiseks.